

To quote this article: Filgas, J., Fanta, P. (2019): Projekt PERSIST – Integrace dětí z dětských domovů do společnosti a jejich adaptace na trh práce. In: *Proceedings*, Prague: CVUT, pp. 44-50.

Projekt PERSIST- Integrace dětí z dětských domovů do společnosti a jejich adaptace na trh práce.

Jonáš Filgas, Petr Fanta

Abstrakt: Masarykův ústav vyšších studií v roce 2018 získal grant v hodnotě 7,5 milionu na 4 - letý aplikovaný výzkum od Technologické agentury ČR a proto tento příspěvek bude zaměřen na představení a přiblížení vědeckovýzkumného projektu PERSIST (2018-2022). Cílem projektu PERSIST je zmapovat faktory ovlivňující integraci dětí z dětských domovů do společnosti a jejich úspěšnou adaptaci na trh práce. V závislosti velikosti vzorku získaných dat bude pro dosažení cíle využita buď multifaktorová analýza (MFA), nebo kvalitativní srovnávací analýza (QCA). Projekt je momentálně ve své 1/8 trvání, a proto zatím nejsou žádné výsledky. Prvním milníkem projektu bude konference yourchance na konci roku 2019, kde budou zveřejněny první průběžné výsledky.

Klíčová slova: Projektový management, Vědeckovýzkumný projekt, Integrace

Úvod

V příspěvku budou přiblíženy body týkající se např. jaký je hlavní cíl projektu, proč jsme se rozhodli právě pro tuto problematiku, jaká je organizační struktura a rozdělení kompetencí výzkumného týmu. Jedním z bodů příspěvku bude představení partnerů projektu, jaké představují role a jaký reálný přínos má jejich účast ve vědeckovýzkumném projektu. Nedílnou součástí příspěvku bude uvedení, jaké budou nastaveny metodiky sběru dat, jejich vyhodnocování a jaké jsou plánované činnosti, etapy a výstupy po dobu 4 let výzkumu. Posledním bodem příspěvku bude zodpovězení otázky, čeho má tento projekt dosáhnout a jak mají být využity výsledky projektu PERSIST, respektive využití pro společnost, státní instituce a samotné děti z dětských domovů.

1. Přiblížení dané problematiky

K lepšímu pochopení výzkumu je zapotřebí přiblížit fungování náhradní péče v podobě dětských domovů. Náhradní péči můžeme dělit do pěti segmentů: náhradní rodinná péče, ústavní zařízení (dětské domovy, diagnostické ústavy), kojenecké ústavy, ústavy pro děti s okamžitou pomocí a ústavy pro zdravotně postižené děti. Podle statistik (MPSV a ÚZIS, 2017) bylo ke dni 31.12.2017 v těchto ústavech evidováno cirká 27 tis. dětí. Tento výzkum se bude zaměřovat pouze na děti z dětských domovů (již dále jako DD). Na území České Republiky je evidováno pro rok 2018 celkem 142 dětských domovů a v tomto typu ústavní péče k roku 2018 přebývalo 4 262 dětí. V roce 2018 do dětských domovů přišlo 1 142 dětí a odešlo 1 113 dětí (MŠMT, Statistická ročenka školství, 2018). Pro lepší představu v USA každoročně opouští náhradní péči cca. 25 tis. dětí (Häggman-Laitilaa,

To quote this article: Filgas, J., Fanta, P. (2019): Projekt PERSIST – Integrace dětí z dětských domovů do společnosti a jejich adaptace na trh práce. In: *Proceedings*, Prague: CVUT, pp. 44-50.

Salokekkilä, Karki, 2018). V ČR to představuje 0,1 % obyvatel, zatím co v USA 0,0076 % celkového počtu obyvatel. To je důkazem horší situace v České Republice. Děti mohou být v dětském domově do 26 let, pokud studují. Dětský domov (DD) má za povinnost poskytovat dětem dva roky poradenských služeb, poté, co opustí DD. Na výši finančního příspěvku, takzvaném odchodném, záleží na rozhodnutí dětského domova. V některých dětských domovech jej nahrazují praktickým balíčkem, jinde dávají obojí. Dle Nařízení vlády č. 460/2013 Sb. finanční částka není explicitně stanovená. Je pouze stanovené maximum, a to až ve výši 25 tis. Kč. Nařízení ale neudává povinnost dětským domovům zajistit ubytování ani zaměstnání pro odcházející děti. Tato aktivita je čistě dobrovolná a individuální. Některé dětské domovy mají takzvané startovací byty, ve kterých se děti učí, jak samostatně fungovat a jak hospodařit s omezenými financemi. Některé dětské domovy mají možnost poskytnout na dobu 1 roku startovací byty pro děti, které již nejsou v DD. Když porovnáme situaci v České Republice a ve světě, převážně ve státech EU, tak se o mnohé neliší. Podle informací z výzkumu ze Španělska a Irska (Laura Arnau-Sabatés, Robbie Gilligan, 2015) vyplývá, že systém formální a neformální podpory při odchodu dětí z DD ve státech EU je velmi podobný. Je zde zajištěna materiální a finanční pomoc ze stran institucí. K neformální podpoře dochází ze stran vychovatelů, učitelů a okolí.

2. Proč jsme se rozhodli pro problematiku odchod dětí z DD do společnosti

Studenti, kteří jsou součástí tohoto výzkumu, se již této problematice věnovali z vlastní iniciativy. V rámci svého projektu se účastnili společně s nadací Mimo domov z.s. výjezdů do DD, kde s dětmi trávili několik hodin, snažili se s nimi probírat témata finanční gramotnost, sociálních sítí a jejich využití potažmo hrozby. Snažili se v dětech zažehnout motivaci a chuť k činnosti, které je baví a o které se zajímají. Díky sbližování se s nimi zjistili, z jakých poměrů děti pocházejí, jaké špatné zkušenosti mají a co je trápí. Studenti se o toto téma začali více zajímat, až je to dovedlo k otázkám, jak je možné, že dochází k problémům s integrací do společnosti a jak tento systém nastavený státem funguje. Chtěli se této problematice věnovat na vyšší a systematičtější úrovni, proto se rozhodli spojit s odborníky z Masarykova ústavu vyšších studií. Zde také vznikla první myšlenka aplikovaného výzkumu na toto téma. Ze stran neziskových organizací yourchance o.p.s. a Mimo domov z.s. věděli, že existují nedostatky v systému a není dostatek dat a informací, které by napomohly k celkové změně a zlepšení stávající situace ohledně odchodů dětí z DD do společnosti, o kterém se všeobecně moc neví a není na něj kladen důraz ze stran státních institucí.

3. Hlavní cíl projektu

Jak bylo zmíněno již v úvodu, hlavním cílem je zmapovat faktory ovlivňující integraci mladistvých z dětských domovů do společnosti a úspěšnou adaptaci na trh práce a dle zjištění zefektivnit formy podpory pro mladistvé opouštějící institucionální péči. Ze statistik Českého statistického úřadu vyplývá, že při dnešní situaci je obecná míra nezaměstnanosti na 2 % (ČSÚ, 2019) a je tedy větší příležitost získání zaměstnání i pro

To quote this article: Filgas, J., Fanta, P. (2019): Projekt PERSIST – Integrace dětí z dětských domovů do společnosti a jejich adaptace na trh práce. In: *Proceedings*, Prague: CVUT, pp. 44-50.

děti vyrůstající v DD, tedy pro děti pocházejících z horších podmínek a s odlišnou startovací pozicí. Tato situace velmi pravděpodobně nebude trvat věčně a adaptace na změny ekonomického cyklu budou velmi složité pro děti z DD. Závěrečná výzkumná zpráva bude obsahovat soubor faktorů a jejich kombinací, které ovlivňují úspěšnost integrace/adaptace a návrhy na zapracování těchto faktorů do manuálů pro koordinátory, mentory a lektory aplikačního garanta. Zároveň mohou být využity pro diskusi s dalšími subjekty, které se zabírají zkoumaným problémem.

4. Organizační struktura výzkumného týmu a rozdělení kompetencí

Nezbytnou součástí projektu je výzkumný tým, který by měl být složen různorodě dle tvrdých dovedností jednotlivých členů a měl by být heterogenní i ze stránky povahové a charakterové (Wysocki, 2008), aby byla zajištěna různorodost pohledů na problematiku, a zároveň minimalizována rizika v komunikaci týmu s dopadem na výsledek projektu. Náš výzkumný tým je proto sestaven z garantů projektu a výzkumných asistentů. Oficiální tým tvoří Masarykův ústav vyšších studií a jako aplikační garant yourchance o.p.s. Role v týmu byly velice důkladně obsazeny lidmi z akademické půdy a lidmi z praxe. Aby výzkum mohl fungovat se zdárným koncem a úspěšným cílem, museli být stanoveny jasné pracovní pozice a role, které jsou zapotřebí k vytvoření komplexního týmu. Tým potřebuje výzkumné pracovníky s odbornou praxí z psychologie a projektového řízení. Za dosažení stanovených cílů je zodpovědný projektový manažer. Do jeho zodpovědnosti spadá plánování, podávání zpráv o stavu projektu a kvalita výstupů. (Pitaš, 2012). Zástupci aplikačního garanta mají dlouholeté zkušenosti z praxe z této problematiky a vědí, jaké otázky jsou potřeba vyzkoumat, jaké faktory mohou ovlivňovat horší integraci dětí z DD do společnosti a co je potřeba pro to udělat. Odborníky z praxe jsou ředitelky dětských domovů, psycholog specializujícího se na odchody dětí z DD a koordinátoři, kteří mají na starosti jednotlivé kraje, ve kterých napomohou s propojením s dětskými domovy a se sběrem dat. Projektovému týmu se tak podařilo zavést konstruktivní dialog s klíčovými zainteresovanými stranami v dané problematice a zapojit je aktivně do výzkumu. Nad rámec původního plánu je aktuálně zajištěna spolupráce či podpora konkrétních dětských domovů spolupracujících s yourchance o.p.s. a s Federací dětských domovů, dále podpora krajských úřadů, jakožto zřizovatelů DD a dalších institucí (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy).

Tým garantů se společně snaží vytvořit seznam faktorů ovlivňujících integraci dětí z DD do společnosti a jejich adaptace na pracovní trh. Během prvního půl roku má projektový manažer a odborník na metodiku za úkol sestavit metodiku výzkumu, jak budou získávána data, jak se nimi bude pracovat, a jak budou následně probíhat práce s dětmi z DD. Pro sběr dat je zapotřebí obsáhnout role „sběračů“ dat.

Do výzkumného týmu byli proto zapojeni i studenti studující obory projektové řízení, psychologie a sociologie v magisterském a bakalářském studiu. Z velké části jejich práce bude obsahovat nalezení a sestavení rešerší, výjezdy do dětských domovů, kde budou moci být napřímo v kontaktu s dětmi z DD a sbírat data z terénu. Dále mají na starosti

To quote this article: Filgas, J., Fanta, P. (2019): Projekt PERSIST – Integrace dětí z dětských domovů do společnosti a jejich adaptace na trh práce. In: *Proceedings*, Prague: CVUT, pp. 44-50.

účastnit se konferencí se zaměřením blízkém zkoumané problematice, kde projekt bude mít prostor pro prezentaci průběžných výsledků a sdílení dat s ostatními.

5. Etapizace projektu

Náš projekt je členěn do celkem 5 dílčích částí: První etapou je sestavení metodiky výzkumu a rešerše odborné literatury. Následuje etapa druhá v podobě průzkumu mezi lidmi, kteří odešli z DD před cca 10 lety a úspěšně se integrovali do společnosti. V této etapě budeme mít za cíl zjistit identifikaci faktorů, které jsou podle nich důležité pro úspěšnou integraci. Bude zde muset dojít k bližší specifikaci šířky průzkumu, jaký bude vzorek respondentů a jakým způsobem budeme daná data získávat. Třetí etapou bude průzkum mezi lidmi, kteří opustili DD v předchozích 3 letech, tedy zjištění počtu odchodících dětí a jejich rozdělení podle toho, zda se úspěšně integrovali do společnosti a zda nikoliv. Zde vnímáme riziko ve sběru dat, kdy je velice obtížné sledovat neúspěšně se integrující jedince. Stačí jen ztráta kontaktu s jedincem.

Předposlední etapou, tedy čtvrtou částí projektu bude průzkum mezi dětmi z DD, které opouštějí DD v průběhu realizace projektu a spolupráce s nimi, abychom zjistili a ověřili faktory, které vedou či nevedou k integraci. Zde pocítujeme značnou výhodu v tom, že s těmito dětmi budeme v kontaktu, budeme k nim mít navázaný vztah a budeme znát jejich charakteristiky. Poslední částí projektu bude vyhodnocení získaných dat a následné zpracování do formy, která bude užitečná pro státní instituce, nadace a děti samotné.

Jelikož zde existuje potřeba relevantních dat o úspěšné či neúspěšné integraci a adaptaci mladistvých z dětských domovů získaných od srovnatelných výzkumných a kontrolních skupin, tento projekt bude mít tři paralelní aktivity. V první budeme analyzovat a vyhodnocovat existující data z ročních analýz ČSÚ a již provedených výzkumů jiných nadací (například výzkum Integrace dětí z dětských domovů do společnosti Mimo domov z roku 2015). Cílem je zpracovat evaluaci existujících dat a vybrat příklady dobré praxe. Ve druhé bude probíhat samostatný sběr dat pomocí rozhovorů, dotazníkového šetření a focus group s koordinátory, zaměstnanci zainteresovaných subjektů a pracovníky jiných relevantních subjektů. Především chceme využít již fungujícího a zaběhlého systému aplikačního garanta yourchance a porovnávat jejich přístupy k práci s cílovou skupinou a s výsledky ostatních organizací a nadací v České republice, a eventuálně v zahraničí. Vlastní evaluace a vyhodnocení bude probíhat následovně: 1. v úvodní části projektu bude na základě desk research a rozhovorů s experty vydefinována sada faktorů, které mohou ovlivnit udržení se dětí opouštějících dětský domov na trhu práce. Za úspěch přitom bude považováno, když si mladý dospělý po opuštění dětského domova najde zaměstnání a následně se v něm udrží po dobu jednoho roku. 2. na základě zjištěných dat bude provedeno vyhodnocení a nalezení kombinace faktorů, které potenciálně vedou k úspěchu. V závislosti velikosti vzorku získaných dat (předpokládáme cca 400 sledovaných osob opouštějící DD) bude využita buď multifaktorová analýza (MFA), nebo kvalitativní srovnávací analýza (QCA). 3. vzhledem k tomu, že téměř všichni účastníci zahrnutí do MFA nebo QCA budou účastníci projektu, se kterými pracuje yourchance, případně jiné NNO v rámci svých programů podpory, považujeme za vhodné zajistit kontrolní skupinu osob,

To quote this article: Filgas, J., Fanta, P. (2019): Projekt PERSIST – Integrace dětí z dětských domovů do společnosti a jejich adaptace na trh práce. In: *Proceedings*, Prague: CVUT, pp. 44-50.

které opustily DD, avšak nebyly dotčeny aktivitami žádného projektu. Půjde o kontrafaktuální srovnání, které pomůže vyhodnotit prospěšnost a přínos aktivit projektu yourchance, případně projektů jiných NNO, a určení best practices příkladů. Tato část je silně závislá na zajištění dat od skupiny osob, které neprošly žádnou formou podpory a nemají tudíž motivaci spolupracovat. V tomto případě mohou být data zjišťována i z nepřímých zdrojů. 4. Vyhodnocení informací a formulace závěrů výzkumu a na jejich základě stanovení doporučení pro práci s osobami opouštějícími dětský domov.

6. Přínos výsledků projektu a jejich využití

Zvýšením individuální i skupinové podpory v oblasti rizikových faktorů může projekt přispět ke zlepšení rovnosti podmínek např. v přístupu ke vzdělání, ke snazší zaměstnatelnosti znevýhodněných skupin na trhu práce (včetně prevence rizik). Výsledky projektu budou k dispozici všem neziskovým organizacím a státním institucím, které budou moci díky těmto výsledkům změnit pohled na situaci a upravit práci s dětmi, tak aby došlo ke snížení nelichotivých statistik integrace dětí z DD do společnosti a k efektivní pomoci.

Závěr

Projekt je nastaven a běží. Ukazuje se výhoda spolupráce s aplikačním garantem a znalost problematiky z terénní praxe. Pravidelně se účastníme akcí pořádaných aplikačním garantem, kde máme možnost získávat data, ale také čerpat znalosti a zkušenosti. Dále se účastníme konferencí, kde náš projekt prezentujeme zainteresovaným skupinám. Metodika byla díky zahrnutí subjektů z praxe hned v úvodu upravena, kdy můžeme pracovat s dětmi z DD, kteří odešli před 10 lety a jsou v programu garanta, nebo pouze v kontaktu.

Odkazy na literaturu

ARNAU-SABATÉS, GILLIGAN a KARKI (2015). What helps young care leavers to enter the world of work) s., 185-191. Dostupné z: www.elsevier.com/locate/childyouth

HÄGGMAN-LAITILAA, SALOKEKKILÄ a KARKI (2018). Transition to adult life of young people leaving foster care: s 134-143. Dostupné z: www.elsevier.com/locate/childyouth

PITAŠ, Jaromír a kol (2012). Národní standard kompetencí projektového řízení verze 3.2 Příloha č.3 Brno.

WYSOCKI, Robert K (2009). Effective project management: traditional, agile, extreme. 5th ed. Indianapolis: Wiley.

RADA EVROPY. Děti a mládež v náhradní péči: Poznej svá práva!.

RADA EVROPY, MPSV, 2010. Dostupné z: http://www.coe.int/t/transversalprojects/children/ChildrenInCare/BookletChildrenInCare_Czech.pdf

To quote this article: Filgas, J., Fanta, P. (2019): Projekt PERSIST – Integrace dětí z dětských domovů do společnosti a jejich adaptace na trh práce. In: *Proceedings*, Prague: CVUT, pp. 44-50.

Kontakt:

Bc. Jonáš Filgas

Masarykův ústav vyšších studií ČVUT
v Praze

Kolejní 2637/2a, 160 00 Praha 6

jonasfilgas@gmail.com

Ing. Petr Fanta, Ph.D.

Masarykův ústav vyšších studií ČVUT
v Praze

Kolejní 2637/2a, 160 00 Praha 6

petr.fanta@cvut.cz